

Profielkeuze, Examentraject

Informatiegids over profielen en examenvakken
MAVO/HAVO/VWO na klas 9

Belangrijke afkortingen

PTA	Programma van Toetsing en Afsluiting (je examendossier)
SE	School Examen
CE	Centraal Examen
NT	Natuur en Techniek
NG	Natuur en Gezondheid
EM	Economie en Maatschappij
CM	Cultuur en Maatschappij

AK	Aardrijkskunde
BI	Biologie
CKV	Culturele en Maatschappelijke Vorming
DU	Duits
EC	Economie
EN	Engels
FR	Frans
GS	Geschiedenis
KuA	Kunst Algemeen
KuBv	Kunst Beeldend Vormen
KuDa	Kunst Dans
KuDr	Kunst Drama
KuMu	Kunst Muziek
KV	Kunst Vakken
LO	Lichamelijke Opvoeding
MVT	Moderne Vreemde Talen
MA	Maatschappijleer
NA	Natuurkunde
NE	Nederlands
N-S	Natuur-Scheikunde
SK	Scheikunde
WI	Wiskunde

Colofon

Stichtse Vrije School

Zeist, maart 2023

Redactie: Hannah van Tilburg, Rachel Bergé.

Wijzigingen voorbehouden. Controleer altijd goed of je de juiste versie van deze gids hebt.

Raadpleeg in geval van onduidelijkheid de keuze-coördinator.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	4
Over deze gids	5
MAVO: een profiel kiezen.....	6
Keuzeformulier klas 9 naar 10 MAVO	8
HAVO: een profiel kiezen voor klas 10 met MAVO examen	9
Keuzeformulier klas 9 naar 10 HAVO	12
VWO: een profiel en een vakkenpakket kiezen voor klas 10.....	13
AARDRIJKSKUNDE	18
BIOLOGIE.....	19
DUIITS	21
ECONOMIE	22
ENGELS	24
FRANS.....	25
GESCHIEDENIS	27
KUNSTVAKKEN	28
LICHAMELIJKE OPVOEDING	30
MAATSCHAPPIJLEER	31
NATUURKUNDE	32
NEDERLANDS.....	33
SCHEIKUNDE.....	35
WISKUNDE	36
Wie helpt mij?	39

Over deze gids

Iedereen die in de negende klas zit, moet een keuze gaan maken voor het examentraject en profiel dat hij of zij vanaf de tiende klas gaat volgen.

In deze gids kun je lezen uit welke vakken elk profiel bestaat. Er zijn verschillende keuzemogelijkheden voor MAVO, HAVO en VWO, daarom behandelen we de drie examenniveaus apart van elkaar.

Daarna vertellen we per vak kort welke onderwerpen er behandeld worden.

Als je deze gids goed doorleest, kun je een overwogen keuze maken uit de mogelijkheden die er zijn. Bespreek ook thuis wat je het beste kunt doen, zodat je aan het eind van het schooljaar de meest geschikte profielkeuze invult op je formulier.

Voor veel vervolgopleidingen heb je bepaalde vakken nodig.

Informatie hierover kun je vinden op onze website www.svszeist.nl (>onderwijs > decanaat) of scan de QR-code. Klik vervolgens op doorstroomrechten van HAVO naar HBO of VWO naar WO (universiteit) voor de overzichten.

Veel succes met het kiezen van je profiel en het samenstellen van je pakket!

De 9e klas keuzecoördinatoren,

Hannah van Tilburg
Rachel Bergé

Maart 2023

MAVO: een profiel kiezen

Inleiding

Wanneer je na de 9e klas mavo-examen gaat doen kies je een zogenaamd profiel; we bieden een min of meer vast pakket aan.

In totaal kun je tien vakken volgen. Je moet minimaal 9 vakken volgen om het diploma te behalen.

Bij je keuze voor het profiel en de bijbehorende vakken moet je rekening houden met: Welke mbo-opleiding denk je te gaan doen en welke vakken heb je daarvoor nodig? Je kunt met bijna alle vakkenpakketten naar alle MBO's. Toch is het wel verstandig om hierover na te denken, zodat je een pakket kiest dat aansluit. Voor een economische MBO is het vak economie natuurlijk een voordeel.

Als je door wilt naar de HAVO op de SVS kun je in principe alleen CM-profiel doen. (Er kan ook voor EM worden gekozen, maar hiervoor zijn speciale toelatingscriteria).

1. Voor het MAVO-traject kun je kiezen uit twee profielen: Profiel Economie: hierbij volg je verplicht profielvakken economie en wiskunde en kun je kiezen voor Duits en/of biologie.
2. Profiel Zorg & Welzijn: hierbij volg je verplicht profiel vak biologie en kun je kiezen voor wiskunde en/of Duits en/of economie. Je moet minimaal 3 profielvakken volgen. Volg je vier profielvakken dan heb je een reserve/extra vak. Met dit extra vak heb je meer mogelijkheden tot doorstroom naar 11 HAVO.

Wanneer je wiskunde of Duits *niet* kiest moet je daar een goede reden voor hebben. Hiermee sluit je namelijk veel mogelijkheden uit. We raden je aan dit alleen te laten vallen als je anders je examen niet denkt te halen. Vraag wanneer je toch hiertoe besluit een gesprek aan met je studiebegeleider (in de 9^e klas je mentor) of de decaan.

De meeste periodes krijg je in klassenverband, met je eigen klas. De vaklessen krijg je in de mavoklas waar leerlingen uit alle 10^e klassen in zitten. Hier word je voorbereid op het MAVO School Examen (SE) en in de meeste vakken ook voor het MAVO Centraal Examen (CE). Het SE wordt afgenomen door de school tijdens de toetsweken en met praktische opdrachten tijdens de gewone lesweken. Alle onderdelen van het SE staan beschreven in het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) van onze school.

Het CSE wordt landelijk vastgesteld, en jaarlijks in mei afgenomen op alle scholen in Nederland. Het examenrooster voor dit jaar kun je vinden op www.mijnexamen.nl.

Invullen van het formulier

Het formulier vul je in door je naam en klas te vermelden. Je kiest een profiel, door deze aan te vinken.

Geef ook je e-mailadres in blokletters op voor het geval er onduidelijkheden zijn.

Talen

Alle leerlingen volgen naast Nederlands ook Engels in het gemeenschappelijk deel. Daarnaast kies je: Duits of Frans.

Wiskunde & rekentoets

De meeste mavoleerlingen volgen in de 10^e-klas wiskunde. De leerlingen die dit vak niet volgen maken verplicht de Rekentoets (2F).

Kunstvakken

Elke 10^e-klas leerling volgt kunstvakken in het vrijeschoolpakket. De leerlingen die MAVO-examen doen krijgen een examencijfer voor de in de les behaalde resultaten. Dit cijfer is samen met de Culturele Activiteiten het SE-cijfer voor Kunstvakken I. Kv1 wordt dus alleen met een SE afgesloten: je krijgt geen CE voor dit vak.

Doorstroom naar HAVO

Alle leerlingen die geslaagd zijn voor hun Mavo-examen mogen door naar de 11 HAVO klas. Het kan gebeuren dat we je dit afraden of dat we bepaalde vakken uitsluiten. Soms is het beter om op dat moment alsnog naar het MBO te gaan. In dat geval zullen we met je in gesprek gaan om samen te kijken naar de mogelijkheden en wat er het beste bij je past. Een doorstroom van 10 MAVO naar 11 HAVO kan bij ons op school alleen met profiel CM of EM.

Cultuur & Maatschappij in klas 11 HAVO

Wil je CM gaan doen in de 11^e klas met economie als keuzevak, dan moet je in de 10^e klas profiel economie kiezen en je moet wiskunde als vak kiezen.

Wil je CM gaan doen in de 11e klas dan is Duits verplicht als profielvak in de 10e klas.

Als je economie niet kiest als keuzevak, kun je het profiel Zorg & Welzijn kiezen.

Economie & Maatschappij in klas 11 HAVO

Wil je EM gaan doen in de 11e klas dan moet je economie en maatschappij profiel kiezen in klas 10 én moet je wiskunde kiezen als vak.

Keuzeformulier klas 9 naar 10 MAVO

Vul duidelijk je naam en klas in. Omcirkel het profiel aan dat je kiest. De vakken zijn al voor je gekozen.

Naam:..... Klas: .....

Emailadres:.....

Profiel Economie		Profiel Zorg en Welzijn	
<i>(Bereidt voor op MBO en HAVO EM en CM)</i>		<i>(Bereidt voor op MBO en HAVO CM)</i>	
Gemeenschappelijk deel			
Nederlands			X
Engels			X
Maatschappijleer			X
Lichamelijke opvoeding			X
Kunsvakken 1 (KV1)			X
Kies nu nog twee of drie keuzevakken in het 'vrije deel')*			
Geschiedenis	X	Geschiedenis	X
Economie	X	Biologie	X
Wiskunde		Wiskunde	
Duits		Duits	
Biologie		Economie	

NB1: Geschiedenis is een verplicht keuzevak op de SVS in klas 10

NB2: Je mag nog twee profielvakken kiezen. Wij adviseren nog drie profielvakken in verband met eventuele doorstroom naar Havo. Als je drie profielvakken kiest, is er geen verschil tussen beide profielen.

Datum:..... Handtekening ouder/verzorger: .....

HAVO: een profiel kiezen voor klas 10 met MAVO examen

Inleiding

Wanneer je na de 9^e klas een HAVO advies krijgt, ga je in de 10^e klas eerst Mavo-examen doen. Alleen zo kunnen wij je zes jaar voortgezet vrijeschoolonderwijs bieden. Je kiest een profiel waarbij de vakken al voor je zijn ingevuld. Je volgt 9 vakken. Je kunt daarnaast HAVO lessen volgen in natuur-scheikunde (N-S). Daarbij moet je rekening houden met je voorgenomen HAVO profiel. De vakken die je volgt in klas 10 moeten natuurlijk aansluiten op je HAVO profiel in de 11^e klas.

De keuze uit profielen is beperkt: je kunt kiezen of je voor je MAVO-examen in de 10^e klas economie of biologie examen gaat doen, maar niet beiden. De meeste periodes krijg je in klassenverband, met je eigen klas. De vaklessen krijg je in de HAVO klas waar leerlingen uit alle 10^e klassen in zitten. Hier word je voorbereid op het MAVO SE en in de meeste vakken ook voor het MAVO CE. Daarnaast komt er in veel vakken ook al HAVO stof aan bod.

Economie

Kies je voor het vak Economie, dan moet je in klas 10 ook al economie hebben gevolgd.

Biologie

Als je in klas 11 Biologie wilt doen in een NG of NT profiel, dan hoef je niet per sé in klas 10 al biologie gevolgd te hebben. Het mag natuurlijk wel.

Talen

Alle leerlingen volgen naast Nederlands ook Engels in het gemeenschappelijk deel. Als HAVO leerling moet je voor het Mavo-examen kiezen tussen Duits en Frans. Ook als je dyslexie hebt. In 11H moet je in CM Duits of Frans kiezen, in de andere profielen is het een keuzevak.

Wiskunde & rekentoets

Alle leerlingen volgen de 10^e klas wiskundeperiodes. Deze worden op niveau ingedeeld. Alle 10^e klassers zijn dus gemixt tijdens de wiskundeperiodes. Iedereen volgt de wiskunde vaklessen. Ook als wiskunde moeilijk voor je is. De Rekentoets als verplicht onderdeel van het examen is door de overheid afgeschaft.

Kunstvakken

Elke 10^e klasser volgt kunstvakken in het vrijeschoolpakket. De leerlingen die Mavo-examen doen krijgen een examencijfer voor de in de les behaalde resultaten. Dit cijfer is samen met de Culturele Activiteiten het SE cijfer voor Kunstvakken I. Kv1 wordt voor MAVO dus alleen met een SE afgesloten: je krijgt geen CE voor dit vak in de 10^e klas.

Natuur-scheikunde

Wanneer je in klas 11 de profielen NG of NT wil gaan kiezen, dan moet je in klas 10 het vak 'natuur-scheikunde' (N-S) volgen. En in klas 9 de kennismakingslessen N-S.

Invullen van het formulier voor de 10e klas

Het formulier vul je in door je naam en klas te vermelden. Je kiest een profiel door aan te vinken. Geef ook je e-mailadres in blokletters op voor het geval er onduidelijkheden zijn. In de **10^e klas**, na de tweede toetsweek, zal je worden gevraagd het formulier voor je HAVO profiel voor de 11de klas in te vullen. Het is goed je daar nu al in te verdiepen, maar je hoeft nog niets vast te leggen.

Doorstromen van 10 HAVO naar 11 HAVO

Eind klas 10 kies je je definitieve profiel waar je in de 12^e klas eindexamen in gaat doen.

Er zijn vier profielen:

NT – Natuur & techniek

NG – Natuur & Gezondheid

EM – Economie & Maatschappij

CM – Cultuur & Maatschappij

Natuur & Techniek

Wil je NT gaan doen dan zul je in de 10e klas natuur-scheikunde (N-S) vaklessen moeten volgen en wiskunde B vaklessen. Als je als keuzevak economie in profiel NT wil kiezen moet je in de 10e klas Profiel Economie kiezen (Biologie vaklessen in de 10e klas zijn géén vereiste om in de 11e klas dit profiel te volgen).

Natuur & Gezondheid

Wil je NG gaan doen met keuzevak economie dan kies je profiel economie in de 10e klas. (Biologie vaklessen in de 10e klas zijn géén vereiste om in de 11e klas dit profiel te kiezen). En je kiest of wiskunde A of wiskunde B. En je volgt in klas 10 vaklessen N-S.

Economie & Maatschappij

Wil je EM gaan doen dan kan je alleen kiezen voor profiel Economie. Indien je biologie als keuzevak wilt nemen in de 11e klas dan hoef je niet de biologie vaklessen in de 10^e klas te volgen, maar je moet wel goede resultaten hebben voor wiskunde en voor de periodes biologie/ scheikunde/ natuurkunde/ aardrijkskunde

Cultuur & Maatschappij

Wil je CM gaan doen in de 11^e klas met economie als keuzevak, dan moet je in de 10^e klas profiel economie kiezen. Indien je in de 11^e klas het vak economie niet wilt kiezen, kun je profiel zorg & welzijn volgen in de 10^e klas.

Keuzeformulier klas 9 naar 10 HAVO

(mavo-examenpakket)

Vul duidelijk je naam en klas in. Omcirkel het profiel dat je kiest. De vakken met een kruisje zijn al voor je gekozen. Maak vervolgens een keuze tussen een taal (Frans of Duits) en het al dan niet volgen van de vaklessen natuurkunde/scheikunde(N-S) (ter voorbereiding op NT/NG profielen in 11 HAVO en voor biologie)

Naam:..... Klas: .....

Emailadres:.....

MAVO Profiel Economie		MAVO Profiel Zorg en Welzijn	
Nederlands	X	Nederlands	X
Engels	X	Engels	X
Geschiedenis	X	Geschiedenis	X
Maatschappijleer	X	Maatschappijleer	X
Lichamelijke opvoeding	X	Lichamelijke opvoeding	X
Kunstvakken 1 (KV1)	X	Kunstvakken 1 (KV1)	X
Economie	X	Biologie	X
Wiskunde	X	Wiskunde	X
<i>Kies één van twee</i>	Duits	<i>Kies één van twee</i>	Duits
	Frans		Frans

Als je in het HAVO eindexamen natuurkunde en/of scheikunde wilt afleggen dan moet je in klas 10 HAVO het vak natuur-scheikunde (N-S) volgen. Dit vak bereidt voor op beide vakken. Geef hieronder aan of je in klas 10 HAVO wel of geen natuur-scheikunde wilt volgen.

Natuur-scheikunde	Ja / nee*
-------------------	-----------

* omcirkel of je wel (ja) of geen (nee) natuur-scheikunde in klas 10 wilt volgen.

Datum:..... Handtekening ouder/verzorger: .....

VWO: een profiel en een vakkenpakket kiezen voor klas 10

Inleiding

In de tweede helft van klas 9 wordt je gevraagd op te geven welk profiel en welke examenvakken je in klas 10 wilt gaan volgen.

In klas 10 e.v. zijn er natuurlijk ook vakken die bij de Vrije School horen en waarbij je geen keuze hebt. Als je een vak niet als examenvak gekozen hebt, wil dat dus niet zeggen dat je er in klas 11 en 12 geen les in krijgt. Er zijn vakken (meestal in periodeonderwijs) die gewoon verplicht zijn.

Ook bij de examenvakken is er een aantal dat je niet kunt kiezen: de vakken in het zogenaamde gemeenschappelijke deel. Dit zijn vakken die je automatisch krijgt als je een bepaald profiel hebt gekozen.

Op het formulier zijn de vakken die automatisch bij het gekozen profiel horen voorzien van een V (een vinkje).

Bij het samenstellen van een examenvakkenpakket zijn er wettelijke beperkingen. Ook zijn er beperkingen die de school oplegt. Deze hebben te maken met het feit dat de school klein is en we de mogelijkheid om een goed lesrooster te kunnen maken zo veel mogelijk open willen houden.

Invullen van het formulier

Dit formulier vult de leerling in als deze in de 9^e klas zit.

Talen

In de tabel kun je zien dat je moet kiezen tussen Frans en Duits als tweede moderne vreemde taal. Bij de profielen NT, NG en EM kun je vanaf klas 11 een examenpakket zelfs zo kiezen dat je als moderne vreemde taal alleen Engels doet. Maar dat kan echt pas in de 11^e klas; in de 10^e klas is een tweede moderne vreemde taal verplicht.

Wiskunde

Voor het vak wiskunde bij het profiel NG raden we sterk aan om wiskunde B te kiezen, dat sluit het beste aan bij de exacte vakken scheikunde en biologie. Het vak wiskunde is bij het profiel CM niet verplicht, maar als je in dit profiel economie kiest, dan moet je ook wiskunde A kiezen. Wiskunde B mag ook, maar dat sluit minder aan op het vak Economie. Meer informatie over de verschillende soorten wiskunde vind je in het hoofdstuk *Wiskunde*.

Rekentoets

De Rekentoets (2F) als verplicht onderdeel van het examen is alleen verplicht indien je CM zonder wiskunde kiest.

Kunstvakken en combinaties die zijn uitgesloten

Bij elk profiel kun je maximaal twee kunstvakken kiezen. Je kunt toneel (KuDr), muziek (KuMu) of eurytmie (KuDa -bij voldoende aanmeldingen-) combineren met beeldend (KuBv), maar niet met elkaar. Er is maar één schriftelijk eindexamen voor de kunstvakken (dat is kunstalgemeen), dus als je twee kunstvakken doet, dan moet je voor een van beide vakken *extra* praktisch kunstzinnig werk doen, dat is dan voor het vak Kunst-beeldend.

Combinaties die zijn uitgesloten

Voor een compleet vakkenpakket moet je nog een examenvak kiezen. Dat moet een van de vakken zijn, die je nog niet hebt. Daarbij is het dus uitgesloten om Frans of Duits als derde vreemde moderne taal in je pakket te hebben.

Voor de duidelijkheid vermelden we nog dat aardrijkskunde niet met natuurkunde gecombineerd kan worden en geschiedenis niet met natuurkunde, en ook niet met scheikunde.

VWO: een profiel en een vakkenpakket kiezen

In de tweede helft van klas 9 wordt je gevraagd op te geven welk profiel en welke examenvakken je wilt gaan volgen.

In klas 10 e.v. zijn er natuurlijk ook vakken die bij de Vrije School horen en waarbij je geen keuze hebt. Ook van de examenvakken zijn er een stel die je niet kunt kiezen: de vakken in het gemeenschappelijke deel. En er zijn vakken die je automatisch kiest als je een bepaald profiel hebt gekozen. Als je een vak niet als examenvak gekozen hebt, wil dat niet zeggen dat je er in klas 10, 11 en 12 geen les in krijgt. Er zijn vakken (meestal in de periode) die gewoon op onze school verplicht zijn. Op het formulier zijn de vakken die automatisch bij het gekozen profiel horen voorzien van een vinkje.

Bij het samenstellen van een examenvakkenpakket zijn er wettelijke beperkingen. Ook zijn er beperkingen die de school oplegt. Deze hebben te maken met het feit dat de school klein is en we de mogelijkheid om een goed lesrooster te kunnen maken zo veel mogelijk open willen houden.

Wiskunde

Over de wiskunde is extra uitleg nodig. Voor profiel CM is er wiskunde C, dat is lijkt sterk op wiskunde A, maar is inhoudelijk iets anders en iets minder. Het verschil merk je pas in klas 11. Bij de economie van profiel EM hoort het vak wiskunde A. Dat vak mag je ook bij het profiel NG kiezen, maar we raden voor het profiel NG echt wiskunde B aan. Wiskunde A is niet gemakkelijker, al hangt dat erg van je eigen voorkeuren af. Voor het profiel NT is er het vak wiskunde B, dat precies aansluit bij de exacte vakken natuurkunde, scheikunde en biologie. De leerlingen die wiskunde B doen, mogen als keuzevak ook nog wiskunde D kiezen. Dat moet wel in overleg met de leerkracht, een behoorlijke wiskunde begaafdheid is nodig. Bovendien kan het vak alleen doorgaan als er een zeker aantal leerlingen voor gekozen heeft. Het is ook belangrijk dat je naast de wiskunde D een kunstvak kiest voor het geval je alsnog het vak wilt/moet laten vallen. Meer informatie over de verschillende soorten wiskunde vind je in het hoofdstuk Wiskunde.

Kunstvakken

Bij elk profiel kun je twee kunstvakken kiezen. Je kunt toneel (KuDr) of euritmie (KuDa -bij voldoende aanmeldingen-) combineren met beeldend (KuBv), maar let op: toneel en euritmie kun je niet combineren. Er is maar één schriftelijk eindexamen voor deze kunstvakken(kunstalgemeen dat in 11V start), dus als je twee van deze kunstvakken doet, dan moet je voor een van beide vakken extra praktisch kunstzinnig werk doen. Dat is dan voor het vak beeldend.

Muziek (Mu) kun je altijd combineren met andere kunstvakken omdat Muziek een eigen CE kent. Je mag het alleen niet combineren met Kunst-Dans (dat komt door de roostering).

Wanneer je een medische studie overweegt

Het profiel NG (Natuur en Gezondheid) zorgt door zijn naamgeving voor onduidelijkheid. Voor veel studies in de gezondheidszorg, zoals: tandheelkunde, geneeskunde, diergeneeskunde en farmacie, is het vak natuurkunde vereist. Wil je later een van die studies doen, dan moet je natuurkunde, scheikunde en biologie in je pakket hebben en dus het profiel NT kiezen (en niet NG!). Voor gedetailleerde informatie over vervolopleidingen kun je bij de decaan terecht.

Cultuur en Maatschappij; uitzonderingen

De leerlingen van profiel CM mogen veel meer kiezen dan die in andere profielen. In het gemeenschappelijke deel kies je voor Duits of Frans; de combinatie van deze twee talen kan niet. Bij de profielvakken mag je zelfs uit drie soorten wiskunde kiezen. Als profielkeuzevak kies je of economie of aardrijkskunde en moet je er één uit de cultuurvakken: beeldend, drama, muziek, dans, Frans en Duits kiezen. Natuurlijk kun je een vak niet twee keer kiezen. Tenslotte doe je nog een vak in het “derde deel”; een keuze uit acht verschillende vakken.

Combinaties die zijn uitgesloten (omdat ze tegelijk in het rooster staan):

Biologie kan **niet** als keuzevak worden gekozen in CM en EM.

Aardrijkskunde kan **niet** met natuurkunde gecombineerd worden.

Geschiedenis kan **niet** met natuurkunde, ook niet met scheikunde.

Muziek kan **niet** samen met Kunst-dans.

Economie en Maatschappij:

Aardrijkskunde is een verplicht vak in EM

Extra examenvak

Sommige leerlingen willen meer examenvakken kiezen dan minimaal verplicht is. Een extra examenvak is alleen te kiezen uit de zelfde kolom, van je gekozen profiel! Let hierbij op de eerder genoemde uitsluitingen.

Daarnaast moet de lerarenvergadering altijd toestemming geven voor het volgen van een extra vak. Reken erop dat je voor het volgen van een extra vak ook een extra studiebelasting hebt van 3 à 4 uur per week, bovenop het verplichte programma.

Frans en Duits in combinatie: voor de excellente leerling.

Wanneer een leerling met een VWO advies 3 moderne vreemde talen (MVT) wil volgen kan dat onder de volgende voorwaarden:

De leerling kiest tussen Frans en Duits. Een van beide talen komt op het rooster van de leerling. Dat is de officiële 2e MVT van de leerling.

De leerling kan in overleg met de keuze coördinator bespreken om op eigen kracht een 3e MVT te kiezen.

Dit vak komt niet op het rooster van de leerling.

De leerling heeft toegang tot de lessen van zijn/haar 3e MVT als er plaats is (er mogen tot 32 lln in de klas zitten)

De leerling heeft in klas 9 op VWO gemiddeld hoger dan een 8,5 gehaald voor de 3e MVT

De leerling heeft aangetoond zelfstandig te kunnen werken.

Er wordt in klas 10 een extra vak naast de 3e MVT gezet om het mogelijk te maken de 3e MVT weer te laten vallen.

De ouders van de leerling worden op de hoogte gesteld dat er geen begeleiding is voor deze route.

Invullen van het formulier

Het formulier vul je in door je naam en klas te vermelden. Verder moet je je gekozen profiel omcirkelen en dan zet je met een gekleurde pen een vinkje op de plaatsen bij jouw profiel waar staat "een van de . . .". Geef ook je e-mailadres in blokletters op voor het geval er onduidelijkheden zijn.

Keuzeformulier van klas 9 naar 10 VWO

Vul duidelijk je naam en klas in. **Omcirkel** het gewenste profiel (NT, NG, EM of CM). **Kruis** duidelijk de gekozen vakken aan. Veel vakken zijn al voor je gekozen.

Je mag één vak niet twee keer kiezen. Wiskunde B voor NG wordt aanbevolen. Voor CM met economie is wiskunde A aanbevolen.

Bij elk profiel kun je twee kunstvakken kiezen. (Bij NT/NG/EM is dit een extra vak) Je kunt kunst drama of kunst dans (Ku Dans bij voldoende aanmeldingen) combineren met kunst beeldend (KuBv), maar let op: kunst drama en kunst dans kun je niet combineren. Uiteindelijk moet je minstens **elf vakken** aangevinkt hebben. Let op: je kunt slechts in één profielkolom aanvinken!

Naam: ..... **Klas:** ..... **datum:** ..... **emailadres:** .....

	NT				NG				EM				CM			
Gemeen- schappelijke vakken	Nederlands		480	☒	Nederlands		480	☒	Nederlands		480	☒	Nederlands		480	☒
	Engels		400	☒	Engels		400	☒	Engels		400	☒	Engels		400	☒
	Één van de twee	Frans	480		Één van de twee	Frans	480		Één van de twee	Frans	480		Één van de twee	Frans	480	
		Duits	480			Duits	480			Duits	480			Duits	480	
	Maatschappijleer		120	☒	Maatschappijleer		120	☒	Maatschappijleer		120	☒	Maatschappijleer		120	☒
	Lich. Opvoeding		160	☒	Lich. Opvoeding		160	☒	Lich. Opvoeding		160	☒	Lich. Opvoeding		160	☒
	CKV		160	☒	CKV		160	☒	CKV		160	☒	CKV		160	☒
Profiel vakken	Wiskunde B		600	☒	Één van de twee	Wiskunde A	520		Één van de twee	Wiskunde A	520		Één van de drie	Wiskunde A	520	
						Wiskunde B	600			Wiskunde B	600			Wiskunde B	600	
	Natuurkunde		480	☒	Biologie		480	☒	Geschiedenis		440	☒	Wiskunde C		480	
	Scheikunde		440	☒	Scheikunde		440	☒	Economie		480	☒	Geschiedenis		440	☒
	Één van de twee	Biologie	480		Aardrijkskunde		440	☒	Aardrijkskunde		440	☒	Één van de twee	Aardrijkskunde	440	
		Wiskunde D*	440											Economie	480	
												Één van de vier	Beeldend	480		
													Drama	480		
													Muziek	480		
													Dans	480		
Vrij deel (keuze vakken)	Één of twee van de zes	Economie	400		Één of twee van de zes	Economie	400		Één of twee van de vier	Beeldend	480		Één of twee van de vijf	Economie	480	
		Wiskunde D*	440			Wiskunde D*	440			Drama	480			Beeldend	480	
		Beeldend	480			Beeldend	480			Muziek	480			Drama	480	
		Drama	480			Drama	480			Dans**	480			Muziek	480	
		Muziek	480			Muziek	480							Dans**	480	
		Dans**	480			Dans**	480									

*) Wiskunde D kan alleen gekozen worden na een positief advies van de vergadering.

***) Kunst Dans gaat alleen door als er genoeg leerlingen zich hebben aangemeld.

Datum:..... **Handtekening ouder/verzorger:** .....

AARDRIJKSKUNDE

MAVO

Op onze school kun je op de MAVO geen examen doen in aardrijkskunde.

HAVO

Verplicht bij profiel : NG

Keuzevak bij profiel: CM, EM

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel : EM, NG

Keuzevak bij profiel : CM

Afsluiting met : SE en CE

Aardrijkskunde gaat over de aarde, over plaatsen en regio's. Het geeft inzicht in verschillen en overeenkomsten tussen plaatsen en gebieden in de wereld.

Naast de periodelessen die iedereen volgt, kun je ook kiezen voor aardrijkskunde als examenvak in het HAVO - of VWO-examen. Aardrijkskunde bestudeert de aarde met haar natuurlijke verscheidenheid en de wereld met haar variatie aan bewoonde gebieden en culturen. Er wordt aandacht besteed aan mondialisering. Je leeft in Nederland niet op een eiland, maar bent op allerlei manieren verbonden met andere delen van de wereld. Aardrijkskunde vraagt aandacht voor de ruimte (lees: het landschap) in je eigen woongebied, de mogelijkheden en de bedreigingen.

Bij aardrijkskunde kom je veel te weten over mondiale (= wereld) vraagstukken van duurzaamheid. Het gaat over thema's zoals het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en de gevolgen voor mens en milieu, de verdeling van de welvaart op aarde, het wereldvoedselvraagstuk enz. Aardrijkskunde maakt je duidelijk dat er een samenhang bestaat tussen plaatselijke en mondiale ontwikkelingen.

De gebieden die aan bod komen zijn: Nederland (steden en rivieren), ontwikkelingslanden, nieuwe opkomende economieën. Examenonderwerpen voor HAVO:

Grensgebied Mexico en de VS, Globalisering, Middellandse Zeegebied, systeem aarde, Brazilië en Nederland als leefomgeving.

Examenonderwerpen voor VWO:

Systeem aarde, wereldvoedselvraagstuk, klimaatvraagstuk, globalisering, Zuid Amerika en Nederland als leefomgeving.

BIOLOGIE

MAVO

Verplicht bij profiel : Zorg & Welzijn

Keuzevak bij profiel: Economie

(alleen bij de MAVO)

Afsluiting met: SE en CE

HAVO

Verplicht bij profiel: NG, NT

Keuzevak bij profiel: EM, CM, maar alleen in combinatie met wiskunde, als extra vak en uitsluitend na een positief besluit van de vergadering (Niet te kiezen voor MAVO-doorstromers)

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel: NG, NT, mits je geen wiskunde D doet.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met : SE en CE

Voor de vaklessen Biologie wordt gewerkt met een boek en er komen nieuwe onderwerpen aan bod zoals gedrag, natuur en milieu, ecologie, immunologie, stofwisseling in de cel, DNA etc. De vaklessen zijn vooral theoretisch (VWO is meer tijd voor practica) en van een ander karakter dan de periodes.

MAVO

In de tiende klas is biologie een (keuze) examenvak in het profiel zorg en welzijn. De vaklessen zijn volledig gericht- op het examen, dat betekent dat het vooral theoretische lessen zijn. Je kiest biologie in de mavoklas als je bijvoorbeeld de verpleging/ zorg in wil. In de havo klas als je de NG/NT kant op wil.

HAVO

De biologielessen en toetsen in 11 en 12 HAVO zijn anders dan in 10-HAVO. Er wordt een abstracter denkniveau van de leerling gevraagd, en een groter beroep gedaan op wiskundige en scheikundige kennis en vaardigheden. Het is aan te raden om in de 9^e en 10^e klas de vakken Natuur en Scheikunde te volgen.

VWO

In de 10^e, 11^e en 12^e klas krijg je 2 of 3 lessen per week en je werkt dan in een rap tempo door drie boeken heen. Dat vraagt een actieve en betrokken werkhouding om alle stof te kunnen begrijpen en volgen. Naast het boek wordt er in de 11^e en 12^e klas ook veel gewerkt met de

examenbundel ter voorbereiding op het Centrale Examen. Omdat het tempo hoger ligt en de lesstof complexer is, wordt er veel zelfstudie van je verwacht.

DUITS

MAVO

Verplicht: Keuzevak bij beide profielen Keuzevak:

* In individuele gevallen is Duits een keuze vak vanaf de 10^e klas.

* Zonder Duits zijn biologie, economie en wiskunde verplicht.

* Zonder Duits op Mavo is HAVO CM daarna niet mogelijk.

Afsluiting met: SE en CE

HAVO

Verplicht bij profiel: CM (Duits of Frans)

Keuzevak bij: Alle profielen zonder Frans.

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel: Alle profielen zonder Frans

Keuzevak bij:

Afsluiting met: SE en CE

HAVO + VWO: Je kiest tussen Frans en Duits als je een tweede moderne vreemde taal wilt doen. Voor de excellente VWO -leerling is op deze regel een uitzondering mogelijk. Zie elders in deze gids voor de criteria.

Als je Mavo-eindexamen doet en je kiest Duits, dan heb je het nodig als je later in het toerisme, de horeca, de handel en ook als je in sommige delen van Nederland bijvoorbeeld als politieagent aan de slag zou gaan. In de tiende klas bereid je je alleen nog maar voor op het eindexamen. Hoewel niet met een methode voor Duits wordt gewerkt, krijg je wel een examenbundel met leesteksten, die je op het Centraal Examen voorbereiden.

Als je HAVO -eindexamen doet, dan wordt een hoger niveau van beheersing op elk gebied van de taal van je verwacht. Van de 10^e tot en met de 12^e klas zul je ook kennis maken met de Duitse literatuur en cultuur.

Voor VWO-ers die naar de universiteit doorstromen, is Duits van belang als je filosofie of godsdienstwetenschappen gaat studeren. Maar ook voor meer technisch, of wiskundig aangelegde VWO'ers is de Duitse literatuur interessant.

De hoogtepunten van de klassieke Duitse literatuur, 'De Nibelungen', 'Parcival' en 'Faust', worden bij ons op school in themaperiodes van klas 10 t/m 12 behandeld en dus door alle leerlingen gevolgd.

ECONOMIE

MAVO

Verplicht bij profiel: Economie

Keuzevak bij profiel: Zorg en Welzijn

Afsluiting met: SE en CE

HAVO

Verplicht bij profiel: EM

Keuzevak bij profiel: CM, NG,NT

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel: EM

Keuzevak bij profiel: CM, NT,NG

Afsluiting met: SE en CE

In de 9^e klas maak je kennis met het vak economie. Je leert veel over de dagelijkse economische praktijk. Naast de vaklessen krijg je een periode economie. Verder vindt er de voorbereiding plaats op een economische stage, namelijk de winkelstage. Je komt met belangrijke zaken in aanraking, zoals het beheren van geld. Ook gaat het om keuzes waar iedereen wel mee te maken krijgt, zoals sparen of beleggen, geld lenen of iets 'kopen op afbetaling'. Daarnaast zal duidelijk worden dat wij allemaal verschillende 'rollen spelen': we zijn allemaal consument, producent en burger. Je leert daardoor bewuster omgaan met kosten, prijzen en inkomen.

MAVO

De lessen zijn een duidelijk vervolg op de economielessen in de 9^e klas. Je praktische vaardigheden en inzichten worden verdiept.

Onderwerpen die aan bod komen zijn bijvoorbeeld: de organisatie van een onderneming, arbeidsovereenkomsten, inkomstenbelasting, verzekeren, hypotheeken. Ook komen er veel praktijkvoorbeelden uit het nieuws naar voren.

HAVO

In de 10^e klas gaan we dieper op de stof in. Het gaat hier meer om overzicht over en verbanden tussen economische zaken. De aanpak loopt via het leren hanteren van algemene hoofdconcepten zoals: schaarste, ruil, markt, ruilen over de tijd, samenwerken en onderhandelen, risico en informatie, welvaart en groei, goede en slechte tijden. Met experimenten spelen we bepaalde situaties in de les na om zo niet alleen over de theorie te leren, maar de theorie ook mee te maken. Dat is niet alleen leuker, maar je leert de theorie zo ook beter begrijpen.

Naast de HAVO -stof wordt er in de 10^e klas ook geoefend met MAVO-examens ter voorbereiding op het CE MAVO.

VWO

Op VWO niveau biedt het vak economie je de kans om een nieuwe manier van denken te ontwikkelen. Je leert om vanuit verschillende invalshoeken naar de maatschappij te kijken en oplossingen voor problemen te verzinnen. Het is belangrijk dat je bereid bent om je in de stof te verdiepen. Daarbij zijn vakken als aardrijkskunde en geschiedenis ook vakken die weer toegepast worden binnen het vak economie. Dit wordt gecombineerd met voorbeelden uit de praktijk. Zo werk je aan begrip en het kunnen doorzien van samenhangen tussen allerlei economische verschijnselen in de samenleving.

Opmerking:

De economielessen en toetsen in 11-HAVO zijn anders dan in 10-MAVO. Er wordt een abstracter denkniveau van de leerling gevraagd, en een groter beroep gedaan op wiskundige vaardigheden. Ook wanneer een Mavoleerling goed scoort op economie is een overstap naar C&M niet vanzelfsprekend. Daarnaast moet de leerling verplicht wiskunde volgen. Zowel voor het HAVO als voor het VWO geldt, dat met de boeken van de gehanteerde methodes veel zelfstandig wordt gewerkt. De leraar zal hoofdlijnen benadrukken, uitleg geven en nieuwe onderwerpen aanreiken. Actuele onderwerpen, bekend van tv of uit de krant, komen regelmatig aan bod.

Let goed op of je het vak nodig hebt voor een vervolgstudie! Bij het HBO komt dat regelmatig voor. Raadpleeg bij twijfel de decaan.

ENGELS

MAVO

Verplicht bij: Alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

HAVO

Verplicht bij: Alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij: Alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

Tijdens de lessen wordt er gewerkt aan alle vaardigheden: lezen, schrijven, spreken en luisteren. Daarvoor worden verschillende materialen gebruikt. Er wordt ook literatuur gelezen voor de boekenlijst, leerlingen lezen ten minste twee boeken literatuur per leerjaar. Elk jaar heeft ook een literair thema. In klas tien is dat de Romantiek en in klas elf de Engelse Renaissance met de nadruk op Shakespeare. In klas twaalf komt de literatuur en cultuur van de Verenigde Staten aan bod. In de vwo-klassen kunnen leerlingen ervoor kiezen om als verrijkingsstof te trainen voor een Cambridge-examen (*Cambridge English: C1 Advanced*).

MAVO / HAVO / VWO: Het examenjaar staat bij alle examentrajecten vooral in het teken van de voorbereiding op het CE en de afronding van het SE.

FRANS

HAVO

Verplicht bij profiel: CM (Duits of Frans) Keuzevak: Alle profielen zonder Duits.

Afsluiting met: CE

VWO

Verplicht bij profiel: Alle profielen zonder Duits

Keuzevak: -

Afsluiting met: CE

HAVO + VWO: Je kiest tussen Frans en Duits als je een tweede moderne vreemde taal wilt doen. Voor de excellente VWO leerling is op deze regel een uitzondering mogelijk. Zie elders in deze gids voor de criteria.

Tijdens de lessen worden de 4 vaardigheden geoefend: lezen, luisteren, schrijven en spreken. Dit gebeurt aan de hand van de diverse opdrachten uit de methode 'Grandes Lignes' en de examenbundel. Alle vaardigheden heb je nodig om je in de Franse taal kunnen uitdrukken er ermee te communiceren met anderen. Verder bezoeken we diverse bezienswaardigheden en maak je kennis met de Franse cultuur en geschiedenis.

Voor het oefenen van de leesvaardigheid lees je teksten, e-mailberichten, reclamefolders, interviews etc, waarna je er vragen over beantwoordt in het Nederlands. In het examenjaar wordt de leesvaardigheid getoetst tijdens het Centraal Schriftelijk examen.

Om de luistervaardigheid te trainen, beluister je gesprekjes, interviews, reclames en radioberichten. Ook bekijk je (delen van) Franse films en interviews en je luistert naar Citoluistertoetsen. Wanneer er een goede Franse film draait in een filmhuis in Zeist of Utrecht, proberen we er gezamenlijk heen te gaan. Bovendien luister je tijdens spreekluisteroefeningen naar presentaties van andere leerlingen. In het examenjaar wordt de luistervaardigheid getoetst tijdens een SE met een Cito-luistertoets.

De schrijfvaardigheid oefen je aan de hand van de vele opdrachten uit de methode en vrije opdrachten, zoals het schrijven van e-mails, forumberichtjes, persoonlijke of zakelijke briefjes en verslagen of samenvattingen. Een deel van deze opdrachten lever je in en wordt beoordeeld met een cijfer. In het examenjaar wordt de schrijfvaardigheid afgesloten tijdens het SE door middel van een toets waarbij je een formele of informele brief schrijft. De spreekvaardigheid wordt vaak in groepjes of tweetallen geoefend. Je bereidt een gesprekje voor en oefent in de klas. Tevens geeft iedere leerling één of meerdere keren per jaar een presentatie in het Frans over een onderwerp naar keuze of heb je een eigen mondeling over een bepaald onderwerp. In het

examenjaar wordt de spreekvaardigheid afgerond met een mondelinge toets van ongeveer 25 minuten over literatuur.

Literatuur bestaat uit het lezen van (delen van) boeken, gedichten en verhalen, waarbij je opdrachten maakt in het Nederlands. Daarbij maak je kennis met schrijvers en dichters en de tijd waarin ze leefden. In het examenjaar lees je drie of vier literaire boeken en/of verhalen waar je zo'n mondelinge toets over doet.

GESCHIEDENIS

MAVO

Verplicht: bij beide profielen

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

HAVO

Verplicht bij profiel: CM, EM

Niet mogelijk bij profiel: NG, NT

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel: CM, EM

Niet mogelijk bij profiel: NG, NT

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

Mavo: In klas 10 wordt naast de periodes in de vaklessen gewerkt aan het examenthema en krijg je examentraining.

HAVO & VWO: de klassen 10, 11 en 12 krijgen de leerlingen naast de periodes, vaklessen geschiedenis.

In deze lessen wordt de hele geschiedenis behandeld aan de hand van kenmerkende aspecten in verschillende tijdvakken. Beginnend bij de Oudheid en eindigend bij de 21^e eeuw. Je krijgt een goed inzicht in historische gebeurtenissen en leert daardoor ook de wereld van nu beter begrijpen. Daarnaast is het van belang dat je leert omgaan met informatiebronnen en een besef krijgt van hoe betrouwbaar informatie wel of niet is die we over het verleden hebben. Welke gezichtspunten waren er vroeger en zijn er nu over de gebeurtenissen? Hoe vorm je uit die gezichtspunten je eigen visie? Je gaat ook praktische opdrachten maken, soms in samenwerking met het Gemeentelijk Archief. Bij de eindexamens zul je worden getoetst op je kennis van en inzicht in de behandelde tijdvakken en op je vermogen deze kennis toe te passen op diverse historische bronnen.

KUNSTVAKKEN

MAVO

Verplicht: KV1, bij beide profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE

HAVO

Verplicht: CKV, in het gemeenschappelijk deel Verplicht:

KUA, als je een kunstvak doet.

Verplicht bij profiel: CM. Keuze uit Dans, Drama, Beeldend, Muziek.

Keuzevak bij alle profielen: Dans, Drama, Beeldend, Muziek.

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht: CKV, in het gemeenschappelijk deel

Verplicht: KUA, als je Dans, Drama of Beeldend doet.

Verplicht bij profiel: CM. Kies uit Dans, Drama, Beeldend, Muziek.

Keuzevak bij alle profielen: Dans, Drama, Beeldend, Muziek.

Afsluiting met: SE en CE

Mavo: Kunstvakken 1

Voor de leerlingen die het Mavotraject volgen, worden voor het vak Kunstvakken 1 de resultaten uit de gemeenschappelijke kunstlessen in de 10^e klas meegeteld voor het examen. Daarnaast moet je de CKV-opdrachten uit de 10^e klas doen. KV1 krijgen alle Mavoleerlingen in het gemeenschappelijk deel.

HAVO en VWO: CKV

CKV is een vak om leerlingen met cultuur kennis te laten maken. Voor CKV gelden nu de periodes Muziekgeschiedenis in de 11^e klas en Kunstgeschiedenis in de 12^e klas. Verder horen bij CKV de koorlessen en -uitvoeringen in klas 11 en 12.

Voor CKV moet je bovendien in de 10^e klas een aantal culturele activiteiten ondernemen. Hiervan lever je een schriftelijk verslag in. Tot een culturele activiteit rekenen we een theaterbezoek, bioscoopbezoek, een museum etc. Inleveren van de opdrachten gaat via het secretariaat. Meer informatie vind je op onze website (>onderwijs >CKV)

Kunst Beeldend, Kunst Drama, Kunst Dans(Euritmie) en Kunst Muziek

Op de SVS worden alle vier de kunstvakken als examenvak aangeboden, namelijk: drama (KuDr), muziek (KuMu), beeldend (KuBV) of dans/eu (KuDa). Bij KuDa is het praktische deel euritmie. Zo'n kunstvak is altijd gekoppeld aan Kunst Algemeen (KuA) de theorie van de kunst. Als er zich te weinig leerlingen voor een specifiek kunstexamenvak aanmelden, kan de school besluiten om dat

vak in dat jaar niet aan te bieden. De betreffende leerlingen moeten dan een ander (kunst)vak kiezen.

Kunst Algemeen

In voorbereiding op het centraal examen krijg je vaklessen KuA. KuA is een soort kunstgeschiedenis, maar dan specifiek over beeldende kunst, muziek, dans en drama. In dit vak gaat hem om de maatschappelijke relevantie van kunst en cultuur. KuA wordt afgesloten met een Centraal Examen.

Let op: als je bijvoorbeeld Kunst Dans doet, volg je bij KuA ook net zo goed de lessen over beeldende kunstgeschiedenis en muziekgeschiedenis. KuA wordt niet opgedeeld in keuzevakken.

Muziek VWO: een uitzondering

Alleen de VWO-leerlingen die kiezen voor muziek als examenvak volgen géén Kunst Algemeen; zij doen apart CE in Muziek.

Het examenvak Muziek VWO bestaat uit twee onderdelen:

- 1) Het muziektheoretische deel, waarin je aan de slag gaat met algemene muzikaleer, solfège en je een goed beeld vormt van de geschiedenis van muziek. Je neemt deel aan het CE voor Muziek.
- 2) Het praktijkgedeelte, waarin je met groepsgenoten gaat improviseren en een groepscompositie maakt. Ook zijn er individuele muzikale presentaties. Je uiteindelijke praktische SE is het slotconcert dat je samen met de twee examenklassen ontwikkelt en presenteert.

Kunst Muziek HAVO

De Havoleerlingen die het vak muziek kiezen krijgen daar wel automatisch het vak Kunst Algemeen bij, omdat zij geen CE Muziek doen. Een tweede kunstvak is voor de HAVO muziek leerling Kunst Beeldend.

LICHAMELIJKE OPVOEDING

MAVO

Verplicht: bij beide profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE

HAVO

Verplicht: bij alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE

VWO

Verplicht: bij alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE

In de doelstellingen voor het vak lichamelijke opvoeding richt de aandacht zich op de bewegende leerling. Binnen de Stichtse Vrije School staan in de lessen de lichamelijke, geestelijke, sociale ontwikkeling en het bewegen van de leerling centraal. Daarbij is het bewegen zowel het doel als een middel.

In de 10^e klas en in de tweede fase (11^e en 12^e klas) staan verschillende kerndoelen centraal. Je krijgt altijd les met je eigen stamklas.

In de lessen wordt uitgegaan van je ontwikkelingsfase. Door accenten te leggen per leerjaar word je aangesproken op de zaken die op dat moment belangrijk voor je zijn.

- Bewegen, met o.a. verbeterde inzichten in spelen. Samen bewegen, leren samenwerken in teamverband, groepsopdrachten uitvoeren en kunnen afstemmen op de situatie en op de ander. Daarbij ontwikkel je een positieve attitude, vaardigheid en kennis.
- Bewegen en gezondheid: trainingsprogramma's kunnen opstellen (zoals het duurlopen in de 11^e klas), blessures kunnen herkennen en ervaren wat de fysieke inspanning met je doet.
- Bewegen en regelen: de leerling als organisator, scheidsrechter of als lesgever (in de 12^e klas). Hierbij komen zoveel mogelijk bewegingsvarianten aan bod. Ook zal er regelmatig onderwezen worden in de specialismen binnen de sectie gymnastiek en we laten ook de sportwensen van leerlingen zelf goed tot hun recht komen.

MAATSCHAPPIJLEER

MAVO

Verplicht: bij beide profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE

HAVO

Verplicht: bij alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE

VWO

Verplicht: bij alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE

Het vak maatschappijleer gaat over de samenleving: wat zijn de structuren en afspraken in de samenleving, welke vraagstukken leven er in de samenleving? Hoe gaan we met elkaar om en wat is de rol van de overheid in onze maatschappij?

MAVO, HAVO & VWO: een vakles in je stamklas van gemiddeld één uur per week. Je maakt bij dit vak toetsen, betogen, werkstukken en/ of verslagen waarvan sommige beoordeeld worden voor het examen (je PTA). Onderwerpen die besproken worden zijn o.a.: mensenrechten, parlement en regering, het koningshuis, politieke partijen, rechtspraak en de “verzorgingsstaat”. Maar ook maatschappelijke vraagstukken komen aan bod, zoals criminaliteit, discriminatie, armoede en extreme rijkdom, het samenleven van verschillende culturen en levensovertuigingen, de vergrijzing van de samenleving, asielzoekers en allerlei actualiteiten.

In de lessen leer je veel over de samenleving, maar je komt ook met elkaar in gesprek en er wordt gediscussieerd over verschillende standpunten. Je oefent dus ook om goed te luisteren naar elkaars standpunt en om je eigen visie te verwoorden. Zo leer je om eigen keuzes te maken over onderwerpen en de voor- en nadelen van een keuze goed op een rij te zetten. Naast de lessen maken ook andere maatschappij-gerelateerde activiteiten deel uit van de opleiding. Zo zijn er drie verschillende maatschappelijke stages, en allerlei mogelijkheden om mee te doen aan discussies over maatschappelijke vraagstukken. Deze activiteiten maken geen deel uit van het PTA, maar wel van het (verplichte) Vrije School-curriculum.

NATUURKUNDE

MAVO

Op onze school kun je op de Mavo geen examen doen in natuurkunde.

HAVO

Verplicht bij profiel: NT

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel: NT

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

In klas 9 worden er vaklessen natuur-scheikunde (N-S) gegeven. Wanneer je deze lessen tot aan het einde van het schooljaar hebt gevolgd kun je -na goedkeuring van de vergadering- verder gaan in een natuurprofiel (NG of NT).

In de periodes ligt het accent op het waarnemen, beschrijven en begrijpen van proeven en verschijnselen (kwalitatief). In de vaklessen verschuift het accent meer in de richting van meten, rekenen en werken met formules (kwantitatief en ook kwalitatief).

HAVO

Natuurkunde is een verplicht vak in Natuur & Techniek (NT). Het kan niet bij een ander profiel gekozen worden.

Naast theorie is er veel aandacht voor praktische vaardigheden. Bij het doen van practica zul je zelfstandiger moeten werken dan in eerdere jaren bij periode. Ook zul je veel praktische opdrachten individueel moeten uitvoeren.

VWO

Binnen profiel Natuur & Techniek (NT) is natuurkunde een vast profiel vak. Het vak kan niet bij een ander profiel gekozen worden. Het eindexamen bestaat uit een SE en een CE. Het examenprogramma natuurkunde werkt met "contexten". Dit houdt in dat de natuurkundige regels (natuurkundige wetten en -definities) zoveel mogelijk worden toegepast in situaties uit de directe omgeving.

Naast theorie is er aandacht voor praktische vaardigheden. Bij het doen van practica zul je veel zelfstandiger moeten werken dan in de periodelessen van eerdere jaren.

Opmerkingen:

- 1) VWO-natuurkunde is een vereist vak voor vele vervolgstudies (zoals bij geneeskunde). Wees je hiervan bewust en raadpleeg zo nodig de decaan.
- 2) Voor het goed kunnen volgen van natuurkunde is wiskunde B noodzakelijk.

NEDERLANDS

MAVO

Verplicht: bij beide profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

HAVO

Verplicht: bij alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht: bij alle profielen, in het gemeenschappelijk deel.

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

Vanaf de 10e klas duiken we dieper in de Nederlandse literatuur. In de diverse literatuurperiodes staat de letterkunde centraal; van de Middeleeuwen, via poëzie, naar film en wereldliteratuur. Literaire ontwikkeling gaat hand in hand met je voorbereiding op je mondeling examen van het SE in het examenjaar.

In de vaklessen komen alle taalvaardigheden en creatieve (schrijf-)opdrachten aan bod. We werken vanaf de 11^e klas steeds meer aan meningsvorming: we bespreken de actualiteit in de lessen, houden discussies, schrijven essays en betogen. Tekstbegrip krijgt natuurlijk ook veel aandacht en we oefenen in het schrijven van verschillende zakelijke teksten.

MAVO

Het onderdeel literatuur wordt in de 10de klas ingevuld door het lezen van boeken voor opdrachten in de vakles. Daarnaast lees je een boek uit de periode middeleeuwen en je maakt tijdens de periode poëzie een bloemlezing.

Het CE bestaat uit tekstverklaring, samenvatten en schrijfvaardigheid.

HAVO

Je leest 9 boeken voor je lijst. In de 12de klas neemt de docent een mondeling af, waarin je moeten laten zien de boeken te kennen. Verplicht zijn een werk uit de middeleeuwen en de periode tachtigers (beiden periodeopdrachten). Je bereidt ook een gedicht voor, voor je mondelinge toets en tijdens het mondeling laat je zien de poëzieanalyse te kunnen toepassen. Het CE bestaat uit tekst verklaren.

VWO

Je leest 12 (goede) boeken voor je lijst. In de 12de klas neemt de docent een mondeling af, waarin je moeten laten zien de boeken te kennen en kunt plaatsen in de literatuurgeschiedenis. Verplicht zijn een werk uit de middeleeuwen en de periode tachtigers (beiden periodeopdrachten). Je bereidt ook een gedicht voor je mondeling en tijdens het mondeling laat je zien de poëzieanalyse te kunnen toepassen. Het CE bestaat uit tekst verklaren.

SCHEIKUNDE

MAVO

Bij ons op school kun je op de Mavo geen examen doen in scheikunde.

HAVO

Verplicht bij profiel: NG, NT

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel: NG, NT

Keuzevak bij profiel:

Afsluiting met: SE en CE

De scheikunde beschrijft je en bereken je de omzetting van processen, bijvoorbeeld wat gebeurt er bij een verbranding. Welke stoffen zijn er nodig en welke stoffen ontstaan er. Je kunt dan een reactievergelijking opstellen en daarnaast ook een berekening uitvoeren hoeveel nieuwe stoffen er ontstaan zijn.

HAVO & VWO

Er wordt leerstof behandeld die in nauw contact staat met het dagelijkse leven. Daarnaast komen ook fundamentele zaken zoals atoombouw aan de orde. In de periodes met je stamklas werk je vooral vanuit de waarneming. In vergelijking met de periodes zijn de vaklessen theoretischer en leer je uit boeken. Daarnaast doe je verschillende practica, waarvan je een aantal keren per jaar ook een verslag moet schrijven.

Onderwerpen die tot en met de examenklas aan de orde komen zijn: organische chemie, zuren en basen, redoxreacties, reactiesnelheid en evenwichten, chemisch rekenen, zouten, molecuulbouw, biochemie en polymeren.

In klas 9 worden er vaklessen natuur-scheikunde (N-S) gegeven. Wanneer je deze lessen tot aan het einde van het schooljaar hebt gevolgd kun je -na goedkeuring van de vergadering- verder gaan in een natuurprofiel (NG of NT).

Vervolgopleidingen:

In veel studies heb je scheikunde nodig. Dat zijn natuurlijk de echte scheikundige studies zoals scheikunde, chemische technologie en farmacie. Maar ook een heleboel andere studies vragen dit vak! Voorbeelden zijn: biologie, geneeskunde, diergeneeskunde, milieukunde, bouwkunde, aardwetenschappen, verloskunde en voedingsmiddelentechnologie.

WISKUNDE

MAVO

Verplicht: bij allebei de profielen.

Keuzevak: In individuele gevallen kan wiskunde een keuzevak zijn vanaf de 10^e klas. Zonder wiskunde zijn biologie, economie en Duits verplicht.

Afsluiting met: SE en CE

HAVO

Verplicht bij profiel: EM, NT, NG.

Keuzevak bij profiel: CM

Afsluiting met: SE en CE

VWO

Verplicht bij profiel: NT, NG, EM, CM. Keuzevak bij profiel: -

Afsluiting met: SE en CE

Alle leerlingen volgen op de SVS wiskunde. Je krijgt wiskunde in de periodes, maar ook in vaklessen.

MAVO

Er is één soort wiskunde voor iedereen.

HAVO & VWO

Er zijn er verschillende soorten wiskunde om uit te kiezen. Alleen voor HAVO leerlingen die het profiel CM kiezen is wiskunde niet als examenvak verplicht. HAVO: Je kunt kiezen welke wiskunde je wilt gaan volgen in klas 11 en 12. Hieronder kun je lezen wat wiskunde A en B inhouden. In klas 10 en

11 heb je in ieder geval altijd vaklessen en periodes wiskunde, ook als je CM doet. Op de SVS worden voor de HAVO twee soorten wiskunde aangeboden.

HAVO

Bij het profiel CM is wiskunde A een keuzevak. Indien je voldoende wiskundig niveau hebt, kun je ook (het abstractere) wiskunde B kiezen.

Bij het profiel EM volg je wiskunde A, of eventueel B. Dat mag je vrij kiezen. Bij het profiel NG volg je wiskunde B, of eventueel A. Dat mag je ook vrij kiezen, maar de wiskunde B sluit beter aan bij de scheikunde en de biologie. Bij het profiel NT volg je wiskunde B.

Bij wiskunde A gaat het om onderwerpen die je later misschien weer nodig hebt bij een vervolgopleiding. Bij studies zoals in de sector economie en natuur/milieu is wiskunde onmisbaar. In wiskunde A zit daarom een flink stuk statistiek. Ook moet je met functies en grafieken kunnen werken. Je moet op een wiskundige manier het verband tussen bijvoorbeeld vraag en aanbod weer kunnen geven. Ook bij alle gezondheidsopleidingen komt enige wiskundekennis goed van pas. In wiskunde A zit geen meetkunde.

Bij wiskunde B komen onderwerpen aan bod, die je later hard nodig zult hebben als je de exacte kant op gaat, bijvoorbeeld in de sectoren techniek of natuur en milieu. Er wordt veel aandacht besteed aan functies, veranderingen, analytische meetkunde en algebra. Hoe exacter en technischer je vervolgopleiding, des te meer je wiskunde B nodig zult hebben. Het zijn meestal opleidingen, waarvoor ook natuurkunde belangrijk of verplicht is. In wiskunde B zit geen statistiek en geen kansrekening. De meeste leerlingen vinden wiskunde B moeilijker en abstracter dan wiskunde A. Vraag je wiskundeleraar om advies bij je keuze.

VWO

Op de Stichtse Vrije school worden voor het VWO vier soorten wiskunde aangeboden. Als je het profiel EM kiest, dan doe je wiskunde A of eventueel B. Dat mag je vrij kiezen, maar wiskunde A sluit beter aan op de economiestof. Als je CM kiest, dan doe je in principe wiskunde A of C. Alleen als je goed bent in wiskunde kun je wiskunde B doen. Bij het profiel NG volg je wiskunde B, of eventueel A. Dat mag je ook vrij kiezen, maar de wiskunde B sluit beter aan bij de scheikunde en de biologie. Bij het profiel NT volg je wiskunde B.

Wiskunde D is een apart vak dat je alleen mag doen als je ook wiskunde B hebt gekozen. Het is dus extra wiskunde bovenop de wiskunde B. Wiskunde D mag je alleen kiezen als je wiskundeleraar daarvoor een positief advies geeft. Het vak wordt niet elk jaar gegeven. Bij voldoende belangstelling wordt Wiskunde D aangeboden in zelfstudie, met online lessen. Op school is er een docentbegeleider, deze zal incidenteel hulpuren geven en je toetsen nakijken. Kijk op: <http://portal.ou.nl/web/wiskunde-d-online>.

Bij wiskunde A gaat het om onderwerpen, die je later misschien weer nodig hebt bij een vervolgopleiding. Bij studies zoals in de sector economie en natuur/milieu is wiskunde onmisbaar. In wiskunde A zit daarom een flink stuk statistiek en kansrekening. Ook moet je met functies en grafieken kunnen werken. Je moet op een wiskundige manier het verband tussen bijvoorbeeld vraag en aanbod weer kunnen geven. Ook bij sommige gezondheidsopleidingen, sociologie en psychologie komt wiskundekennis goed van pas. In wiskunde A zit geen meetkunde.

Bij wiskunde B krijg je onderwerpen, die belangrijk zijn voor opleidingen in de exacte hoek, bijvoorbeeld op een technische universiteit. Maar ook voor universitaire studies zoals natuurkunde en scheikunde is wiskunde B verplicht (Voor de studie tandheelkunde, geneeskunde en diergeneeskunde is het vak Natuurkunde verplicht. Op de Stichtse Vrije School moet je dan het profiel NT kiezen en volg je verplicht wiskunde B.). Daar zitten onderwerpen in zoals functies, differentiëren en integreren (dat heb je nodig als je oppervlaktes wilt uitrekenen), meetkunde en goniometrische functies (daar komen de termen sinus, cosinus en tangens in voor. Ze komen van

pas als je moet rekenen aan golven en trillingen). Wiskunde B is abstracter dan wiskunde A. De meeste leerlingen vinden wiskunde B moeilijker dan wiskunde A.

Wiskunde C is alleen bestemd voor VWO-leerlingen met het profiel CM. Die gaan in het algemeen geen sterk wiskundig getinte studies doen. Het vak lijkt op wiskunde A, maar het onderwerp differentiëren ontbreekt (dit is echter wel een voor alle leerlingen verplicht onderwerp van de eerste periode wiskunde in klas 11). Er zit wel statistiek en kansrekening in en ook functies en grafieken. Verder heb je als onderwerpen wiskundig redeneren en meetkunde. Het wiskundig niveau van wiskunde C ligt iets lager dan dat van wiskunde A. Met wiskunde C in je bagage kun je dus de kant van maatschappelijke studies op. Voor een studie in de economische richting kun je beter wiskunde A of B kiezen. Bij sommige studies komt op het eerste gezicht geen wiskunde aan de orde. Denk maar aan rechten. Maar bij sommige onderdelen die op economisch of fiscaal (belastingwetten) terrein liggen, is inzicht in getallen en grafieken toch wel erg handig. Daarom krijgen ook CM-leerlingen op het VWO verplicht wiskunde.

Bij wiskunde D krijg je in de eerste plaats kansrekening en statistiek, dat lijkt op hetgeen je bij wiskunde A zou krijgen. Verder is het een uitbreiding op de wiskunde B stof en bevat onderdelen die je goed kunt gebruiken bij een studie wiskunde, natuurkunde of sterrenkunde: ruimtemeetkunde, analytische meetkunde, complexe getallen en differentiaalvergelijkingen. Bij ons op school hoort er projectieve meetkunde bij en ook het leren werken met een wetenschappelijke tekstverwerker.

Voor wiskunde D is er geen centraal examen, het vak wordt met een schoolexamen afgesloten. Vraag je wiskundeleraar om advies bij je keuze.

Wie helpt mij?

Je profielkeuze en niveau is niet alles bepalend....toch is het belangrijk goed te kijken wat je wilt. De juiste afslag is belangrijk. De keuze moet je zelf maken, maar je hoeft het niet alleen te doen. Je ouders kennen jou natuurlijk het beste en zij kunnen je zeker helpen. Vanuit de school zijn er ook leraren die je kunt raadplegen. Hieronder een overzicht.

Mentor en Studiebegeleider

(in klas 9 is dit dezelfde persoon)

Keuze coördinatie klas 9

- Hannah van Tilburg
h.vantilburg@svszeist.nl
- Rachel Bergé
r.berge@svszeist.nl
- keuzecoordinator@svszeist.nl

Decaan MAVO

- Monique Ricken
m.ricken@svszeist.nl

Decaan HAVO

- Bram Schröder
b.schroder@svszeist.nl

Decaan VWO

- Wouter Modderkolk
w.modderkolk@svszeist.nl

PowerPoint

Via de onderstaande QR code kun je het overzicht vinden zoals die in het afgelopen najaar in een power point presentatie is getoond in de periode Oriëntatie op Studie en Beroep. Klik vervolgens op 'hand-out voorlichting examentraject klas 9'

INRICHTING EN AANSLUITING VRIJESCHOOL- ONDERWIJS OP DE STICHTSE VRIJE SCHOOL

